

Sygn. akt IV CZ 87/17

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa A. W.

przeciwko H. Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 grudnia 2017 r.,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 22 marca 2017 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2015 r. oddalił powództwo A. W. przeciwko H. S.A. w S. o zapłatę i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 22 marca 2017 r., na skutek apelacji powódki, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, bowiem zaniechał zbadania wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia kwestii i w ogóle nie przeprowadził postępowania dowodowego. Podkreślił, że ocena, czy dzieło zostało oddane, nie mogła zostać dokonana bez wykorzystania wiedzy specjalistycznej. Wytknął również Sądowi pierwszej instancji, że skupił uwagę na odpowiedzialności pozwanej na gruncie przepisów o rękojmi, pominał zaś możliwość dochodzenia uprawnień związanych z naprawieniem szkody na ogólnych zasadach.

W zażaleniu pozwana wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia i wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, podnosząc zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji zostało dopuszczone jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Ocenie Sądu Najwyższego może być poddana wyłącznie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają natomiast kwestie prawidłowości czynności procesowych

poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu (wniosku) i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego, w tym w szczególności wad polegających na poczynieniu wadliwych, czy niekompletnych ustaleń faktycznych. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania także nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, Nr 12, poz. 483). Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie może być utożsamiane z nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16, nie publ.).

Sąd Apelacyjny jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy, wynikające z zaniechania zbadania wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia kwestii i dokonania ustaleń w kwestiach ważnych dla oceny skuteczności powództwa bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Podkreślił przy tym, że ocena, czy dzieło zostało rzeczywiście oddane, nie mogła zostać dokonana bez posiadania wiedzy specjalistycznej.

Trafnie zarzuciła skarżąca, że wskazane okoliczności nie uzasadniają powyższej oceny. Istotą postępowania było rozstrzygnięcie zasadności roszczenia odszkodowawczego powódki. Z uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji wynika jednoznacznie, że zgłoszone przez powódkę żądanie zostało poddane ocenie pod kątem jego zasadności. Sąd Okręgowy rozpoznał merytorycznie roszczenie strony powodowej i uznał, że z uwagi na skuteczne umowne wyłączenie odpowiedzialności pozwanej za szkody o charakterze pośrednim, roszczenia zgłoszone przez powódkę w tym zakresie były niezasadne. Wskazał ponadto, że konsekwencją przyjęcia poglądu o umownym zwolnieniu pozwanej od

odpowiedzialności za tego rodzaju szkody było oddalenie wniosków dowodowych ukierunkowanych na wykazanie wysokości szkody i jej poszczególnych elementów. Wbrew zatem twierdzeniom Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy w przedstawionym wyżej rozumieniu.

Odnosząc się do oceny Sądu Apelacyjnego, iż Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę skupił się na odpowiedzialności pozwanej na gruncie przepisów o rękojmi, zaś pominął możliwość dochodzenia uprawnień związanych z naprawieniem szkody na ogólnych zasadach, należy wskazać, że nie mogła ona stanowić podstawy orzeczenia kasatoryjnego. Ewentualna odmienna ocena prawna sądu odwoławczego, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy lub koniecznością przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, nie usprawiedliwia przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy; może natomiast wskazywać na to, że sprawa została rozstrzygnięta nieprawidłowo. W takim przypadku sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne, gdyż w systemie apelacji pełnej druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17, nie publ.).

Sąd Apelacyjny wskazał na potrzebę przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, przyjmując, że Sąd Okręgowy w ogóle nie przeprowadził postępowania dowodowego, a ponownie rozpoznając sprawę powinien ustalić - przy pomocy biegłego, jeżeli jego udział uzna za konieczny - czy doszło do oddania dzieła i tym samym uruchomienia odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady rzeczy.

Przesłanka uchylenia wyroku, jaką jest konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zachodzi jedynie wtedy, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Jeżeli konieczne jest jedynie uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął, nie zachodzi podstawa do uchylenia wyroku, gdyż sąd drugiej instancji, jako sąd

merytoryczny, obowiązany jest na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., II CZ 1/16, nie publ.). Nawet potrzeba znacznego uzupełnienia postępowego dowodowego nie może stanowić podstawy do wydania przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego; może nią być - jak wynika jednoznacznie z art. 386 § 4 k.p.c. - poza nierozpoznanie istoty sprawy, tylko konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CZ 4/17, nie publ.).

Należy zauważyć, że Sąd pierwszej instancji dokonał oceny żądania powódki po przeprowadzeniu postępowania dowodowego (dowodów z dokumentów). W tych okolicznościach konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości mogłoby zajść jedynie w razie uznania, że dowody już przeprowadzone są nieprzydatne dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli Sąd drugiej instancji uznał za niezbędne przeprowadzenie dalszych lub uzupełniających dowodów, to nie wystąpiła potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, uzasadniająca zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c. Okoliczności wymagające ustalenia i uznane przez Sąd Apelacyjny za istotne, tj. ustalenia przy pomocy opinii biegłego, czy doszło do oddania dzieła i tym samym uruchomienia odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady rzeczy, nie stanowią dostatecznych podstaw do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014 r., sygn. akt II CZ 61/14, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego stosownie do art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw

kc